

Fylkesårs møtet i Trøndelag Senterparti 2023

Sak 6. Resolusjoner

Dette er et **oversiktsskjema over alle innkomne resolusjonsforslag** mottatt innenfor fristen 17.02.2023, og resolusjonskomiteens forslag til behandling og oppfølging av disse resolusjonsforslagene (se kolonne 4). Innkomne forslag er nummerert alfabetisk, og på grunn av at det kom inn hele 34 forslag ble det da en nummerering av de siste innkommende forslagene under bokstaven «Å». Alle de 34 forslagene er vedlagt i et samlet dokument. Det kom også inn 3 resolusjonsforslag noen dager etter at fristen hadde gått ut. Disse forslagene oversendes fylkestyret.

Nr.	Fra lokallag / arbeidsgruppe / årsmøteutsending	Overskrift / tema	Forslag til behandling og oppfølging av resolusjonen	Kommentar / henvisning
A	Rennebu Sp	Situasjonen innenfor helse / omsorg	Temaet omhandles i resolusjon nr. 4 fra komiteen	Se også resolusjon L og Å5
B	Arb.gruppe for balansert utvikling	Gode botilbud for aller i bygd og by	Temaet omhandles i resolusjon nr. 3 fra komiteen	Se også resolusjon V og Æ
C	Heim Sp	Energibehov – 4.generasjon kjernekraft	Temaet omhandles i resolusjon nr. 2 fra komiteen	Se også resolusjon H, Ø og Å1
D	Heim Sp	Større del av inntekter fra naturinngrep til vertskommunene	Oversendes fylkestyret	Se også resolusjon E
E	Heim Sp	Beskatning av havbruksnæringen	Oversendes fylkestyret	Se også resolusjon D
F	Trøndelag Senterungdom	...om det norske barnevernet	Komiteen fremmer egen resolusjon nr. 5 om temaet (noe omskrevet)	
G	Trøndelag Senterungdom	Vi trenger bedre beskyttelse av luftrommet!	Oversendes arbeidsgruppe beredskap (fylkestyret)	
H	Trøndelag Senterungdom	Ja til kjernekraft	Temaet omhandles i resolusjon nr. 2 fra komiteen	Se også resolusjon C, Ø og Å1
I	Trøndelag Senterungdom	Økt satsing på heimevernet	Oversendes arbeidsgruppe beredskap (fylkestyret)	
J	Trøndelag Senterungdom	Ja til kompensasjon for studenter i obligatorisk praksis	Oversendes arbeidsgruppe kunnskap (fylkestyret)	

K	Trøndelag Senterungdom	FNs barnekonvensjon må sikres i all særlovgivning / systemer	Oversendes arbeidsgruppe oppvekst (fylkesstyret)	
L	Trøndelag Senterungdom	Kvinnehelse – fortrenget og glemt	Temaet omhandles i resolusjon nr. 4 fra komiteen	Se også resolusjon A og Å5
M	Trøndelag Senterungdom	Inn på tunet	Oversendes arbeidsgruppe landbruk (fylkesstyret)	Temaet berører også oppvekst og helse/omsorg
N	Arb.gruppe for utdanning	Ei ungdomstidsmelding som ser alle elever	Oversendes fylkesstyret	
O	Oppdal Sp	Inntektsløft i landbruket	Temaet ivaretas i fylkestingsprogrammet samt i eget innspillsdok. til jordbr.forhandlingene	Se også resolusjon X
P	Oppdal Sp	Sp – har trua på hele Norge	Temaet omhandles i resolusjonene nr. 3 og 4 fra komiteen	
Q	Oppdal Sp	Fullt oppgjør til pelsdyrnæringa nå	Oversendes fylkesstyret	
R	Oppdal Sp	Sannhet og forsoning	Oversendes fylkesstyret	
S	Gruppestyret i fylkestingsgruppa	Trygg styring i usikre tider	Komiteen fremmer egen resolusjon nr. 1 som er identisk med forslaget	
T	Kari Anita Furunes og Steinar ASpli	Videreføring av 3-årig agronomutdann.	Oversendes fylkesstyret	
U	Rindal og Heim Sp	Veier for vekst og utvikling i hele Tr.lag	Temaet ivaretas i fylkestingsprogrammet	
V	Inderøy Sp	Bygge nedenfra	Temaet omhandles i resolusjonene nr. 3 og 4 fra komiteen	Se også resolusjon B og Æ
W	Inderøy Sp	Spillproblemer – en økende utfordring	Oversendes arbeidsgruppe for kultur og frivillighet (fylkesstyret)	
X	Inderøy Sp	Norsk landbruk står i ei krevende tid	Ivaretas i fylkestingsprogrammet samt i eget innspillsdok. til jordbr.forhandlingene	Se også resolusjon O
Y	Inderøy Sp	...få nasjonal kontroll på strømprisene	Temaet omhandles i resolusjon nr. 2 fra komiteen	
Z	Indre Fosen Sp	Fosendommen	Oversendes fylkesstyret	Se også resolusjon Å4

Æ	Innherreds-ordførerne	Bedre finansiering av flercampus i UH-sektoren	Temaet omhandles i resolusjon nr. 3 fra komiteen	Se også resolusjon B og V
Ø	Nadan Dervoz	Kjernekraft	Temaet omhandles i resolusjon nr. 2 fra komiteen	Se også resolusjon C, H og Å1
Å 1	Melhus Sp	Ja til lagring av brukt kjernekraftbrensel	Temaet omhandles i resolusjon nr. 2 fra komiteen	Se også resolusjon C, H, og Ø
Å 2	Melhus Sp	Lottebegrepet - egnet for dagens sikkerhetssituasjon	Oversendes arbeidsgruppe beredskap (fylkesstyret)	
Å 3	Melhus Sp	Mindre skjerm men mer digital kompetanse i skolen	Oversendes arbeidsgruppe oppvekst (fylkesstyret)	
Å 4	Melhus Sp	Beklage menneskerettighetsbrudd på Fosen	Oversendes fylkesstyret	Se også resolusjon Z
Å 5	Melhus Sp	Helseplikt – hva er det?	Temaet omhandles i resolusjon nr. 4 fra komiteen	Se også resolusjon A og L
Å 6	Levanger Sp	Språkleg rettferd i skulen	Oversendes arbeidsgruppe oppvekst (fylkesstyret)	

Resolusjon A

Rennebu Senterparti vedtok en resolusjon/uttalelse på årsmøte den 26/1-23.

Som du ser er det en kort uttalelse om vår bekymring for situasjonen innen helse og omsorgsektoren.

Hvis det blir en resolusjon på dette temaet, så håper vi komiteen tar med seg innspillet fra Rennebu.

Forslag uttalelse/resolusjon om Helse og omsorg:

«Det oppleves at det er et skrikende behov for prioritering av oppgaver innen helsesektoren. Nedgang og mangel på sykehjems- og sykehusplasser er blitt et stadig tema, samt at fastlegeordningen er truet. Disse signaler kan ikke aksepteres i vårt velfungerende og rike land. I tillegg må det arbeides for å bedre grunnbemanningen innen sykehjems- og hjemmesyketjenesten. Årsmøtet i Trøndelag senterparti ber innstendig om at arbeidet med utfordringene innen helsesektoren prioriteres av regjeringen, slik at disse bedres raskt.»

Mvh.

Per Arne Lium.

B

Balansert utvikling krever gode boligtilbud for alle i bygd og by

Unge mennesker i etableringsfasen og mange eldre mangler gode og tilgjengelige boligtilbud. I pressområdene er boligprisen for høy til at mennesker med vanlige inntekter makter å finansiere et kjøp. I bygdene er utfordringen at det knapt finnes gode utleieboliger og at kjøp/bygging av ny bolig fører med seg stor risiko for økonomisk tap ved eventuelt videresalg. Et tiltak for å avhjelpe problemet er å øke tilbudet av utleieboliger.

Den lave tilgangen på studentboliger bidrar til hard konkurranse i det private utleiemarkedet i områder med mye studenter. Økt utbygging av studentboliger vil gjøre flere utleieboliger tilgjengelig for andre grupper som er avhengig av å leie.

Mangelen på boliger i distriktskommuner vanskeliggjør næringsutvikling. Ofte finnes det gode muligheter til å skape nye arbeidsplasser og næring innen naturbruk og reiseliv. Tilgang på elkraft, vann og næringsareal gjør at mange distriktskommuner også er attraktive for industrietablering. Kommunal tjenesteyting trenger stabile ansatte. Bøygen er ofte rekruttering av kompetent arbeidskraft. Boligmangelen kan tvinge arbeidsgivere til å satse på langpendling eller bygge familieboliger for egen regning. Det er en stor tilleggsinvestering og tilleggsrisiko som vil gå på bekostning av kapitalen som er tilgjengelig for selve bedriftsutviklingen. Gode ordninger for å skaffe boliger vil gjøre rekruttering av arbeidskraft til distriktene vesentlig lettere og barrieren for etablering av ny næring lavere. Flere fastboende vil gi grunnlag for utviklingen av gode servicetilbudene i lokalsamfunnet.

Trøndelag senterparti vil:

1. At det etableres en statlig / fylkeskommunal finansieringsordning med mål om å sam-investere med kommuner og private om bygging av utleieboliger. Finansieringsordningen skal være fleksibel og kan brukes i forbindelse med næringsutvikling, bosetting av flyktninger og velferdsbehov som trygghetsboliger for eldre.
2. At økonomiske virkemidler for å stimulere bygging av studentboliger styrkes. Dette kan for eksempel være i form av økte tilskudd og gunstige skatte- og avgiftsregler
3. Tilpasse statlige planretningslinjer med sikte på å redusere begrensninger i bestemmelser som er til hinder for gode lokale løsninger for boligbygging.
4. Etablere økonomiske virkemidler som reduserer risikoen ved nybygging av egen bolig eller renovering av eksisterende ubenyttede boliger i distriktene.
5. Husbanken settes i stand til å tilby bedre startfinansiering for førstegangs boligkjøpere

Heim

Resolusjon C

Energibehov – 4. generasjon kjernekraft

Energibehovet er stort både nå og fremover i tid. Energirapporten som ble fremlagt den 1.februar har beskrevet behovet. 80 Twh er behovet i Norge. Trøndelag har pr nå overskudd, men om kort tid er det også her mangel på energi.

Senterpartiet må derfor vurdere alle de muligheter som finnes, slik at vi ikke får strømkrise og med det høye strømpriser til folk og næringsliv.

I dette ligger det også at SP må vurdere kjernekraft. De nye generasjonene av kjernekraft (4.generasjon) med en mer håndterbar avfallsproblematikk, vil gi muligheter til bygging nær industrien som har behov for energien, samt at vi da vil redusere utfordringer med lange overføringslinjer. Strømnettet sin kapasitet er en generell utfordring og energitapet minker når energiproduksjonen er nær der industriproduksjonen foregår.

For Heim SP

Odd Jarle Svanem

Ordfører i Heim og leder i Heim SP.

Resolusjon D

Større del av inntekter fra naturinngrep til vertskommunene

Senterpartiet er for at vertskommunene skal ha økonomisk kompensasjon for den naturen som blir nedbygd på grunn av nasjonens behov for utnyttningen. Dette gjelder både våre fjorder og på land. Inngrepene kan være store og konfliktfylt. Det nevnes vindkraft på land, vannkraft, mineraluttak og havbruksrelaterte arealet på sjø.

Grunnrenteskatten og andre skatter som næringene må tilbakeføres til vertskommunene i betydelig grad. Ved å gjøre det, er det realistisk å oppnå bruken av ressurser i trå med det som staten ønsker, i de forskjellige næringene. Dette vil også bidra til mer positivitet i befolkningen.

Slike inntekter bidrar til økt utvikling og at det er befolkning i hele Norge. Kommunene kan da gi tjenester nært folk i god SP ånd.

SP er også et parti som skal verne om grunneiernes rettigheter. Det er viktig at det legges igjen god økonomi til grunneierne, som tilbyr sine eiendommer til å tilfredsstille samfunnets interesser som for eks. innen vindkraft.

For Heim SP

Odd Jarle Svanem

Ordfører i Heim

Resolusjon E

Beskatning av havbruksnæringen

Senterpartiet er et næringsparti og i Hurdalsplattformen står det følgende, sitat:
Havbruksnæringen er av stor betydning for norsk matproduksjon og verdiskaping. Regjeringen vil legge til rette for videre vekst for å skape flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter. Dette må skje på en forutsigbar, kontrollert og bærekraftig måte. ----- Målet er at Norge skal lede an i utviklingen av verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring med produksjon av matressurser til et voksende verdensmarked. Sitat slutt.

Dette forplikter og en alt for høy total beskatning av næringen blir derfor ikke forstått. Næringen skal selvfølgelig beskattes og ved det bidra til å dempe den inflasjonsgalopperende økonomiske utviklingen i Norge og i vesten for øvrig. Beskatningen må allikevel ikke ødelegge for tankene i Hurdalplattformen.

Derfor henstiller Trøndelag SP regjeringen til å redusere formueskatten betraktelig og holde grunnrentebeskatningen nede på et minimum.

SP i regjering tar ansvar for også denne næringen og bidrar med dette til at den norske havbruksnæringen fortsatt vil være verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring.

For Heim SP

Odd Jarle Svanem

Ordfører i Heim

Leder i Heim Senterparti.

F

Resolusjon om det norske barnevernet

1650 alvorlige hendelser i helsevesenet er mye. Det skjer i gjennomsnitt to alvorlige hendelser i barnevernet hver dag. Dette er urimelig og i et land som Norge kan vi ikke ha det slik.

I 2020 kom riksrevisjonen med sterk kritikk til barnevernet om at det var manglende avviksrapportering, og at dette kunne føre til at "barn ikke får forsvarlig omsorg og behandling" Etter dette ble innrapporteringen av avvik skjerpet. Før de kritiserte barnevernet fantes det ikke noe form for et felles avviksregister over alvorlige hendelser i barnevernet.

Direktoratet mener det skjer alvorlige feil i barnevernet på grunn av barna som bor der og ikke på grunn av hvordan vi driver institusjonene. Barnevernet svikter barn som er i svært sårbare situasjoner og skylder på barna for at ikke systemet klarer å gi barn den tryggheten de har krav på. Det er aldri barns feil at system svikter.

I tiden fremover, sett i lys av Spydeberg-saken, vil det være livsviktig å ta et godt tak i barnevernssektoren. Barnevernet er vern for barn, så da må direktoratet, som våker over sektoren, sørge for at den er utformet trygt nok til å faktisk verne. Barn som rømmer for livet, utagerer fordi de er redde, starter branner for å komme seg vekk eller få en reaksjon, blir satt på enetiltak eller flyttet rundt på som om de er kasteballer - de er bare barn. Barn som har krav på vern av barnevernet såfremt de er under deres omsorg. Barnevernets viktigste oppgave er å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår, og da må dette etterleves.

Trøndelag senterungdom mener at:

- Det burde settes større krav til gransking av alvorlige hendelser ved barnevernsinstitusjoner.
- Det skal foregå kvalitetssikring av barnevernet i større grad enn i dag.
- Det må sikres god og riktig praksis av barns rettigheter etter ny barnevernlov som trådte i kraft 1.januar 2023.
- Bufdir må i større grad følge opp alvorlige hendelser som sendes inn og iverksette tiltak slik at gjentakelser av slike hendelser ikke skjer.

Vedtatt av fylkesårsmøte i Trøndelag Senterungdom 11/2-23.

Vi trenger bedre beskyttelse av luftrommet!

Den nåværende sikkerhetssituasjonen i Europa virkeliggjør behovet for god beredskap og et forsvar som er i stand til å håndtere skarpe oppdrag. I dag har Forsvaret tre luftvern batterier av typen Nasams, produsert av norske Kongsberg Gruppen. Nasams anvender moderne teknologi for å oppnå høy presisjon, og derfor anvendes luftvernssystemet i Norge og 12 andre land. I tillegg brukes Nasams i krigen i Ukraina, der Norge har stått i bresjen for å trene opp ukrainske soldater i hvordan man bruker luftvernssystemet.

Til vanlig er Norges luftvern batterier utplassert på Ørland og Evenes flystasjoner. Likevel er det slik at forsvarsinstallasjonene kun har rekkevidde til å beskytte luften over de nevnte flystasjonene. Utenom det, så mangler Norge luftvern til å beskytte våre største byer og andre strategisk viktige områder. Luftvern er en viktig del av Forsvarets og Luftforsvarets reaksjonsevne, og utgjør førstelinjen i beskyttelsen av luftrommet. For å kunne forbedre forsvarsevnen i luftrommet, bør vi ha nok luftvern batterier til å kunne dekke større deler av Norge.

Trøndelag Senterungdom vil:

- Satse på luftvern som en større del av Luftforsvaret.
- Investere i luftvern batterier som kan dekke byer og andre strategisk viktige områder i større grad.
- Fortsette luftvernsdekningen av militær infrastruktur.

H

Ja til kjernekraft

Norge og Europa er i en strømkrise og flere store utfordringer innenfor elektrisitet sektoren står for døren. De største problemene med strømsituasjonen i Norge vil vi si er følgende:

For det første er pris for forbrukerne. Mennesker, familier og bedrifter sliter når strømprisen blir så høy som den er. I Norge er strøm en nødvendighet, mer enn et gode. Enkelthusholdninger og bedrifter har i flere år basert seg på behovet av strøm. Når strøm nå blir en luksusvare, vil det føre til konkurser og dårligere privatøkonomi.

For det andre ønsker vi vekst i samfunnet, og da selvfølgelig også i industrisektoren. Når en allerede energikrevende sektor skal bli enda større vil etterspørselen etter strøm stige og prisene vil bli enda høyere om ikke strømproduksjonen går opp. Når hele samfunnet også skal igjennom det grønne skiftet og gå over på fornybar energi, vil det gjøre etterspørselen etter fornybar energi enda større.

Norge er nå inn i en tid der vannkrafta ikke lengre dekker vårt fremtidige energibehov, og vindkraften ikke er sikker nok. Derfor bør et nytt alternativ utredes og settes i gang. Og det er kjernekraft.

Kjernekraft har utviklet seg mye de siste 10-årene og nå er det på tide å legg vekk skepsisen og heller se til Sverige, Frankrike og USA. Alle disse vestlige landene har kjernekraft i sitt arsenal av kraftproduksjon og det bør Norge få også.

Trøndelag Senterungdom vil:

- Utrede muligheten for, og konsekvensene av utbygging av kjernekraftverk i Norge.

Vedtatt av fylkesårsmøte i Trøndelag Senterungdom 11/2-23.

1 Økt satsing på Heimevernet

2

3 I statsbudsjettet 2023 kom det nødvendige satsninger på Heimevernet. I en
4 usikker og utrygg verden som gjenspeiles av Russlands invasjon av Ukraina, ser vi
5 nå hvor viktig forsvaret og spesielt Heimevernet er for nasjonal sikkerhet.

6 Heimevernet spiller en nøkkelrolle for å ivareta nasjonal, regional og

7 lokal sikkerhet. Derfor er det viktig at Heimevernet sikres nødvendige midler, folk
8 og trening i årene som kommer.

9

10 Senterungdommen vil:

11

12 - Øke antall soldater med 1000 stk. Fra 37 500 til 38 500.

13 - Øke antall treningstimer i områdestrukturen fra 80% til 85%.

14 - Sikre en økt tilstedeværelse over hele landet, spesielt i Nord-Norge.

15 - Legge til rette for økt trening med lokale instanser, spesielt i samarbeid
16 med kommuner, fylkeskommuner og selskaper med kritisk infrastruktur.

17 - Heimevernet sikres nok utstyr og materiell i takt med økt treningsaktivitet
18 og behov.

19

20

21

22

23

24

25 Innsendt av Trøndelag Senterungdom

J

1 Ja til kompensasjon for studenter i obligatorisk praksis

2

3 Når man i dag går høyere utdanning og studerer til å bli for eksempel sykepleier
4 er man nødt til å ha obligatoriske praksisperioder. praksisperioden reflektere ens
5 fremtidige arbeidsliv derfor er det mange studenter som er nødt til å jobbe turnus
6 når dem er i praksis, for å kunne få gjennomført praksis så er en nødt til møte opp
7 selv om dette foregår på kveldstid. dette er i stor ulempe for studenter som
8 jobber deltid ved siden av studiene, for mange studenter er det helt nødvendig å
9 en biinntekt i tillegg til studielån og stipend. Akkurat derfor er det å være i praksis
10 et stort tap for en student. Det å kunne få erfaring er helt essensielt for
11 utdanningen, men når dette står i veien for ens inntekt blir dette svært lite
12 gunstig.

13 Det å kunne få kompensering for den inntekten som er tapt grunnet studie
14 praksis vil være motiverende og viktig for studenten.

15

16

17 Derfor mener senterungdommen at:

18 • Studenter som kan fremlegge at de har tapt arbeid fortjeneste grunnet
19 obligatorisk praksis skal kunne få dette beløpet kompensert.

20

21

22

23

24

25 Innsendt av Trøndelag Senterungdom

K

1 FNs barnekonvensjon må sikres i all særlovgivning og systemer

2 Innenfor felt som barnehage, skole, psykisk helsevern og barnevern er det alt for

3 mange barn som ikke føler det er trygt nok til å si det viktigste til de voksne.

4 I flere sammenhenger mangler barn tilstrekkelig informasjon, at det ikke er trygt

5 nok og at barn ikke vet hva som skjer videre med det de forteller til de voksne.

6

7 Barnekonvensjonen skal gjelde alle barn, og i alle handlinger og avgjørelser som

8 berører dem. Dessverre blir ikke barns rettigheter godt nok ivarettatt i dagens

9 særlovgivning og systemer.

10

11 FNs barnekonvensjons artikkel 12 og Grunnlovens § 104 slår fast at barn har

12 rett til å bli hørt fritt, og i omgivelser som er trygge for barnet.

13 I arbeid med barn er det viktig at denne rettigheten blir fulgt opp, fordi ingen

14 avgjørelser kan tas til barns beste dersom barnet ikke har hatt mulighet til å

15 snakke fritt først.

16

17 Senterungdommen vil:

18

19 • Sikre at alle styringsdokumenter på oppvekstfeltet er i tråd med barns

20 rettigheter om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle

21 handlinger og avgjørelser, at barnet har rett til å uttale seg fritt, at barnet

22 har rett til informasjon, og barnets privatliv respekteres.

23

24

25

26

27

28 Innsendt av Trøndelag Senterungdom

L

1 Kvinnehelse - fortrenget og glemt

2 I dagens moderniserte og tilsynelatende likestilte samfunn er det fremdeles mye
3 som er manglende. Samfunnets kunnskap om kvinnehelse er urovekkende
4 mangelfull. Mye av kvinners hverdag er preget av problematikk som leger ikke
5 finner en naturlig forklaring på, akkurat fordi det er så lite kunnskap innen
6 kvinnehelse. Disse plagene påvirker kvinner av alle aldre både i
7 jobbsammenheng, på fritiden, i relasjoner og seksuelt. Fortsatt er det mye rundt
8 kvinnehelse som er tabubelagt i samfunnet.

9 Kunnskapen er mangelfull og svært liten rundt sykdommer som kun
10 rammer kvinner eller rammer kvinner i større grad, dette er sykdommer som for
11 eksempel endometriose, adenomyose, polycystisk ovariesyndrom, lipødem, og
12 vulvodyni (vaginisme og vestibulitt). Disse sykdommene finnes det alt for lite
13 forskning på, til tross for at mange sliter med det. Dette er plager som ikke blir tatt
14 på alvor i helsevesenet, og som igjen fører til at kvinner mister tilliten til
15 helsevesenet. Det er ca. 15 prosent av alle kvinner som har polycystisk
16 ovariesyndrom (PCOS),

17 Polycystisk ovariesyndrom gir en økning i mannlige kjønnshormoner, cyster
18 på eggstokkene og blødningsforstyrrelser. Hvor mange kvinner som sliter med
19 lipødem, en smertefull sykdom hvor fettceller samler seg i beina, er vanskelig å
20 anslå på grunn av manglende diagnostisering og forskning. Det samme gjelder
21 for vulvodyni, som er en samlebetegnelse på smerter i underlivet.

22 Endometriose og adenomyose er sykdommer som man antar rammer
23 henholdsvis 10% og 20% av kvinner. Dette er smertefullt, og kan gjøre det
24 vanskelig å få barn. 500.000 norske kvinner lider av en eller begge sykdommene,
25 noe som vil si at det vanligere enn diabetes. I gjennomsnitt tar det 7 år å få
26 diagnosen endometriose, og dette skyldes blant annet manglende kunnskap
27 blant fastleger og ventetid på utredning. Over halvparten av de som venter på
28 operasjon for endometriose blir sykemeldt en eller flere ganger i året, og det er
29 beregnet at dette koster samfunnet milliarder kroner i året. Utfordringene er
30 knyttet til lite forskning, utilgjengelig behandlingstilbud og mangelfull kunnskap
31 både hos helsepersonell og befolkningen.

32

33 Senterungdommen vil at:

34 • Legers kunnskap om kvinnesykdommer som blant annet endometriose,
35 adenomyose og polycystisk ovariesyndrom skal styrkes - både gjennom
36 etterutdanning og økt fokus i medisinerutdanningen

37 • Faglige retningslinjer og et pakkeforløp for endometriose og adenomyose
38 skal utarbeides og distribueres til fastleger

39 • Et desentralisert behandlingstilbud for endometriose og adenomyose skal
40 sikres gjennom tverrfaglige team i alle helseregionene

41 • Kvinner som tester ut ulike typer hormonbaserte prevensjon som
42 behandler av de ulike sykdommene, skal få dette på blåresept.

43 • Forskning på kvinnehelse skal styrkes og jobbes aktivt med.

44 • Læreplanen i grunnskolen skal inneholde lærdom rundt kvinnehelse.

45 • Utredningen fra kvinnehelseutvalget, som kommer 8. mars, skal brukes til å
46 forbedre behandling og oppfølging av kvinnehelse.

47

48 Innsendt av Trøndelag Senterungdom

Inn på tunet

Inn på tunet er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstilbud på gårdsbruk. Tilbudene skal gi mestring, utvikling og trivsel. Aktivitetene er tilknyttet gården, livet og arbeidet der.

De viktigste brukerne av tilbud fra inn på tunet er:

- Barn og unge
- Mennesker med rusproblemer
- Funksjonshemmede
- Eldre

Det har vært jobbet med Inn På Tunet i flere tiår i Norge. Utbredelsen er imidlertid fortsatt lav. Å se gården som en ressurs, er ofte en ny og ukjent tanke for offentlige tjenestetilbydere.

Stiftelsen norsk mat har en godkjenningsordning for Inn På Tunet-gårder. I Trøndelag er pt. 73 gårder godkjent, men ikke alle disse er i drift da det er vanskelig å få avtale med potensielle kjøpere.

Det er flere undersøkelser som viser at Inn På Tunet er positivt for både bruker, kjøper og for gården. Brukerne får gode opplevelser tilpasset sine behov, gjerne i samspill med dyr. Kjøper får styrket/utvidet sitt tjenestetilbud ved å kjøpe IPT-tjenester. For gården kan IPT være viktig både for inntjening og sysselsetting. Inn På Tunet skaper således vinn-vinn-vinn situasjoner for alle parter.

Høstadsand Gård i Trondheim har vært Inn På Tunet-gård siden høsten 2005. Der får skoleelever med ulike behov en alternativ skoledag. Elever som ofte ikke finner seg til rette i ordinær klasseromsundervisning, får på gården kontakt med dyr, tilrettelagte oppgaver og mange muligheter for gode mestringsopplevelser. I en liten gruppe og med det mangfoldet av oppgaver gården tilbyr, blir det lettere for alle å finne sin plass. Gården har flere ganger fått tilbakemelding fra skolene om at gården representerer et pusterom for elevene slik at resten av skoleuka blir overkommelig. Dette kan hindre fravær og frafall.

En person som ikke fullfører utdanning og faller utenfor arbeidslivet kan koste samfunnet omlag 60 millioner i løpet av livet. Inn På Tunet kan fungere forebyggende for noen av disse. Det er ingen øremerkede midler til IPT i kommunenes budsjetter per i dag. Det er veldig tilfeldig og personavhengig om IPT blir prioritert.

Å samarbeide med en Inn På Tunet-gård er en positiv mulighet for alle parter. Dette er dessverre en lite utnyttet mulighet i de fleste kommuner i Trøndelag i dag.

Senterungdommen vil:

- At kommunene skal legge til rette for at flere elever med spesielle behov får tilbud om en dag på en Inn På Tunet-gård.
- At IPT skal være en bedre utnyttet ressurs
- At Inn På Tunet kan bli en generell del av opplæring for enkelte.

Resolusjon N

Ei ungdomstidsmelding som ser alle elever

Flere undersøkelser viser at elever i ungdomsskolen og 5.-7.trinn har blitt mindre motiverte til å gå på skolen. De kjeder seg mer enn for få år siden, og antallet elever som rapporterer om psykiske vansker og stress knyttet til skolearbeidet øker. Trøndelag Senterparti er bekymret for denne utviklingen, og er derfor glad for at Regjeringen tar tak i disse utfordringene og har varslet at den vil legge fram en egen stortingsmelding om 5.-10. trinn.

Under regjeringen Solberg utviklet skolen seg i en stadig mer teoretisk og akademisk retning. I tillegg til økt detaljstyring av de ansatte, mer testing og prøving. Denne utviklingen bør snus. Skolen må i større grad se elevene som hele mennesker med hver sine styrker. Flere må møte en skolehverdag med mestring og glede, slik at motivasjonen til å fullføre øker.

Vi mener at løsningen må dreie seg om mer praktisk og variert undervisning, samt tid og tillit til de som arbeider i skolen. Mer praktisk og variert opplæring vil kunne bidra til at elevene kan lære mer og trives bedre. Mindre testing og måling vil legge til rette for mindre stress for elevene. Mer tillit og et styrket lag blant de ansatte vil styrke mulighetene for å bruke alternative læringsarenaer og for å se hver enkelt elev. Vårt mål er at flere elever skal fullføre skoleløpet, og få seg ett yrke og en hverdag de trives i.

Trøndelag Senterparti mener derfor at den kommende ungdomstidsmeldingen må sikre at:

- Praktisk og variert læring vektlegges mer i alle fag, kompetansemål og vurderingsformer
- Alle elever i ungdomsskolen får tilbud om å velge arbeidslivsfag.
- Skolene har nødvendig kompetanse, utstyr og læringsarenaer til å følge opp de nye læreplanene i tråd med fagfornyelsen
- Praktiske og varierte læringsformer vektlegges mer i lærerutdanningen og i etter- og videreutdanningstilbudene for lærere
- Lærere får mer tid og tillit til å være lærere. Bruken av rapportering og målstyring i skolen må reduseres.
- Hele laget rundt eleven styrkes med flere yrkesgrupper inn i skolen. Eksempelvis gjennom flere med barne- og ungdomsfaglig kompetanse, miljøarbeidere, miljøterapeuter og en styrket skolehelsetjeneste.
- Kommunenes mulighet til å være fremoverlente skoleeiere styrkes, særlig gjennom en bedre kommuneøkonomi

Skrevet av politisk arbeidsgruppe for utdanning: Anita Ravlo Sand, Maren Grøthe, Trine Haug, Astrid Jakobsen, Tina Buvarp, Roar Brekken og Arne Langmo

Resolusjon O

«Inntektsløft i landbruket»

Senterpartiet har bidratt til å bedre vilkåra for landbruket etter regjeringsdannelsen i 2021.

Det er likevel store utfordringer i landbruket, både i form av etterslep fra tidligere tider, og manglende utjamning / likestilling ift sammenlignbare grupper.

I følge Hurdalsplattformen skal selvforsyningsgraden økes til 50 %. Samtidig oppleves en sterkt bekymringsfull-avskalling i landbruket. Bøndene blir færre. Produsentmiljøene svekkes. Byrden til den enkelte bonde blir tyngre. I Oppdal var det til sammen 237 bruk i 2013. I 2021 var dette redusert til 186. Reduksjonen er størst for melkeproduksjon og pelsdyr. 65 melkebruk i 2013, 44 i 2021. Melkemengden er til sammenligning redusert med bare ca 10%. Det er også en reduksjon på drøyt 15% for sau, både antall bruk og totalt antall dyr. Pelsdyrnæringa er som kjent utradert på grunn av den særdeles usmakelige «morgengaven» fra Erna Solberg til Trine Skei Grande.

Presset på bonden er voldsomt. Uoversiktlig kostnadsbilde på en side, offentlige krav på den andre, legger stein til byrden. Noen velger å avvikle drifta. Andre klorer seg fast. Mange er i en økonomisk situasjon som tvinger dem til å fortsette, på tross av at de i realiteten går mot en uunngåelig konkurs.

Bonden tar på vegne av storsamfunnet belastninga med å skaffe den selvforsyningsgraden vi har. Belønninga for den enkelte er stort arbeidspress i yrket, som for mange må kombineres med andre yrker for å sikre seg tilstrekkelig inntekt. Man produserer matvarer for samfunnet, samtidig som man må ut å skaffe seg inntekt for å kunne brødfø egen familie.

Kombinasjonen av svak produksjonsinntekt, høye kostnader og forskjellige offentlige krav gir forskjellige utslag.

Et av utslagene er stor belastning på bondens helse, både fysisk, og spesielt psykisk. Man ser fra tid til annen, i media, innslag om dyretragedier. I de aller fleste tilfellene er mantraet i etterkant at det må brukes større ressurser på tilsyn og kontroll av dyrevelferd.

Trøndelag Senterparti vil med dette hevde at de aller fleste dyretragediene i landbruket skyldes stort press grunnet svak økonomi. Trøndelag Senterparti har en forventning om at regjeringen gjør sitt ytterste for å oppfylle lovnadene om bondeinntekta i Hurdalsplattformen. Først da vil målet om 50% selvforsyning være mulig å oppnå.

Resolusjon P

Senterpartiet er et parti som har trua på hele Norge.

Senterpartiet er et parti som i mer enn 100 år har kjempet for at det skal være mulig å realisere gode liv i hele landet. For at både by og bygd skal få dette til, vil Trøndelag Senterparti peke på nødvendigheten av at kommunene må oppleve å ha stor grad av bestemmelse over sine lokalsamfunn. I dag settes lokale avgjørelser, tatt av de som er nærmest til på å ta gode, trygge og vel overveide avgjørelser, under press fra Statsforvalter i alt for mange saker. Dette må det bli slutt på dersom lokaldemokratiet skal ha gode kår. Det *skal* skapes rammer fra Staten, men innenfor disse må lokaldemokratiet ta egne avgjørelser.

Mange distriktskommuner har i dag en stor fritidsbefolkning som beveger seg ut til disse, hovedsaklig fra de nærliggende byene. I noen kommuner er det så mye som en 4-dobling av innbyggertall når alle fritidsbeboerne er «heime». Dette er en berikelse for kommunene på svært mange vis, men det setter også kommunal kapasitet og økonomi under press, all den tid at alle de som beveger seg innenfor kommunens grenser er kommunens ansvar. *Dette gjelder i særlig grad godt folkehelsearbeid, gode helse og omsorgsutfordringer, som fastlegevalg og helsemessig behandling, også i stadig stigende grad omsorgsoppgaver, plan og forvaltningsoppgaver og veterinærhjelp.* Kommuner med store fritidsbefolkninger må settes økonomisk i stand til å klare av oppgavene som følger med.

På helseområdet er det viktig at det, i tråd med Hurdalsplattformens utsagn om distriktshelse, raskt settes i gang forsøk med distriktshelsesentre som kan ta hånd om det økende behovet for både fritidsbeboeres og fastbeboeres helse- og omsorgsutfordringer. Distriktshelsesentre, med en større oppgaveportefølje, vil være en attraktiv arbeidsplass for å rekruttere helsearbeidere som leger og sykepleiere.

Trøndelag Senterparti vil peke på at det er erkjent at mennesker som får utdanning i sitt nærmiljø har stor tendens til å søke seg arbeide der. Det er også kjent at det er en betydelig ressurs av mennesker som er nødt til å velge bort utdanninger fordi de har betydelige omsorgsoppgaver eller av en eller annen grunn har havnet i utenforskap. Det er viktig å gi disse siste kvalifiseringsmuligheter, til enten å fullføre utdanninger eller gjennom prekvalifiseringsprosjekter gjøres i stand til å få utdanning. Også derfor er distriktstudier viktig for å rekruttere til stillinger i distriktene. Per i ø dag gjelder dette særlig helseutdanninger, men med tiden vil underskuddet på kompetanse i distriktene bli enda større. Da er det vesentlig at Regjeringens satsning på Studiesentre og andre distriktstudier i samarbeid med høgskoler og universitet får større oppmerksomhet i økonomiske tildelinger. Her vil distriktshelsesentrene kunne spille en viktig rolle, spesielt med å kunne bidra med attraktive praksisplasser som vi vet virker rekrutterende.

Trøndelag Senterparti vil:

1. ha et tydeligere søkelys på bærekraftige helsetilbud, der folkehelseutfordringer løses og mennesker får de primære helsebehovene dekket så nært der de bor som mulig, uten behov for massiv transport.
2. det trengs satsninger på uttestinger av distriktshelsesentre som har gode digitale løsninger for diagnostisering.
3. og at det kan foregå helseutdanninger i distriktene med sterk tilknytning til høgskoler og universitet, gjerne i studiesentre

Resolusjon Q

«Fullt oppgjør til pelsdyrnæringa nå»

Senterpartiet har kjempet mot Solberg-regjeringa si nedlegging av pelsdyrnæringa i Norge og for ei korrekt erstatning om så skulle skje. Vedtaket om nedlegging vant flertall i Stortinget, men forslaget om delvis erstatning ble endret til full erstatning og at bøndene skulle holdes skadesløse. De næringsdrivende mistet leveveien sin i 2018, og har siden det levd i uvisse om erstatning blir gitt, hvor stor den blir og når den blir utbetalt.

Uvissheten er svært vanskelig og ei stor påkjenning for de næringsdrivende og alle indirekte parter; familier, banker, leverandører og andre. SP ved landbruksminister Sandra Borch sa i mars 2022 at full erstatning skulle komme om få uker. Det siste som er opplyst fra SP i regjering er at taksering av pelsdyrgårdene nå vil starte opp igjen etter flere måneders stopp i arbeidet med å finne grunnlaget for verdisetting, og at delvis utbetaling kan skje.

En delvis forskuddsutbetaling røkker ikke ved den fundamentale uvissheten, og er på ingen måte et fullverdig plaster på et åpent sår som har blødd i fem år.

Trøndelag SP ber regjeringa og landbruksministeren om ei konkret og snarlig handling som er slik at pelsdyrnæringa får helt og fullt oppgjør for pelsdyrgårdene, samt for maskiner og utstyr som er spesialisert knyttet til driften av felleseide førkjøkken og pelsier. Det utstyret er nå, som følge av forbudet mot pelsdyrhold, helt uten restverdi. Denne uretten var det Solberg-regjeringa som utsatte pelsdyrbøndene for og som dagens regjering nå må ordne opp i».

Resolusjon R

SANNHET OG FORSONING

Sannhets- og Forsoningskommisjonen er en granskningskommisjon som ble nedsatt av Stortinget i 2018. Den skal granske fornorskningen og uretten mot samer, kvener og skogfinner samt foreslå tiltak som skal fremme forsoning. 1. juni legges resultatet av arbeidet fram for Stortinget.

Tidligere sametingspresident Aili Keskitalo etterlyser gjennom media en bredere offentlig debatt rundt arbeidet som gjøres i denne kommisjonen: - For det er ikke sånn at samer kan forsones alene og for seg selv. Forsoning er noe relasjonelt mellom en majoritet og en minoritet, sier hun. Keskitalo var president i Sametinget da det ble besluttet å opprette en sannhetskommisjon.

Med hennes ord og tanke om forsoning i bakhodet, er det til å undre seg over at Sametingets forslag til endringer i Reindrifftsloven kan se ut til å gå en litt annen veg. I høringssvar fra berørte kommuner rundt om i landet kommer det fram en tydelig misnøye bl. a. når det gjelder prinsipper som delaktighet, fellesskap og demokratiske prosesser. -Det er uheldig å basere et oppdatert grunnlag så ensidig på samiske interesser som lovutvalget legger opp til, og uten å involvere grunneierne og deres organisasjoner fullt ut, sier bl.a. Oppdal kommune i sitt høringssvar.

Når Reindrifftsloven en gang skal revideres, ber Trøndelag Senterparti regjeringen opptre på en tillitsvekkende måte og sørge for at alle berørte parter blir lyttet til. Og hvis punktet om forsoning i Sannhets- og Forsoningsrapporten skal ha noen verdi framover, er det uhyre viktig at selvoppnevnte lovutvalg, enkeltorganisasjoner og alle andre opptrer forsonende ovenfor hverandre.

Resolusjon S

Trygg styring i usikre tider

Krigen i Ukraina har forandret den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa og verden. I tillegg har disse tragiske hendelsene påvirket handel, råvaretilgang og samarbeidsforbindelser i stor grad. Demokratiske verdier er satt til side og flernasjonale avtaler er under sterkt press. Dette setter også spor i Trøndelag. I denne nye hverdagen skal vi håndtere økt risiko for nye tragiske hendelser samtidig som vi skal styrke og utvikle vårt eget forsvar for framtida. I tillegg skal vi ta imot nye trøndere gjennom å håndtere flyktningestrømmen fra øst så godt vi kan.

Trøndelag Sp støtter regjeringens bidrag til Ukraina både med sivilt/humanitært og med militært materiell.

Forsvaret styrkes

Budsjettet for 2023 er økt med 11 mrd. for å følge opp gjeldende langtidsplan samtidig som det settes av økte ressurser til å følge utviklingen i den sikkerhetspolitiske situasjonen. Norsk industri og våpenproduksjon styrkes også ved at Forsvaret har inngått kontrakter om artilleriammunisjon. Innkjøpet av stridsvogner bidrar til å styrke vår felles forsvarsevne ytterligere. Samtidig vil Trøndelag Sp understreke at den viktigste faktoren for god beredskap og sikkerhet er at det bor folk i HELE landet.

Trøndelag Sp støtter opp under regjeringens tiltak for å styrke Forsvaret.

Et aktivt landbruk er god beredskap

Fjorårets historiske landbruksoppgjør var et viktig grep i å styrke landbruksnæringa generelt, men også et viktig bidrag inn i å opprettholde spredt bosetting og god beredskap i hele fylket. Et aktivt landbruk over hele landet øker vår selvforsyningsgrad samtidig som beredskapen økes ved at viktige tjenestestrukturer i lokalsamfunn opprettholdes.

Trøndelag Sp støtter regjeringens arbeid i å etablere et system for beredskapslagring av korn.

Sverige og Finland inn i NATO

Trøndelag har et tett og nært forhold til Jämtland og Härjedalen. Utveksling av arbeidskraft, kunnskap, varer og tjenester over grensa er stort og mangfoldig. Dette må vi ta vare på samtidig som vi må tilpasse oss en ny situasjon. Grenseovergangene våre er sårbare og det er derfor svært positivt at Meråker får reetablert politistasjon sammen med andre etater, i tillegg til at grensekontrollsystemet EES innføres. Samtidig må også de andre overgangene sikres beredskapsmessig og bemanningsmessig ved å øke grunnbemanningen hos politiet og andre etater i disse kommunene.

E14, Meråkerbanen og fylkesveger ut fra viktige kaier/godshavner i Trøndelag må rustes opp for å håndtere eventuelle store forflytninger av alliert personell og materiell fra Midt – Norge og inn i Sverige.

Trøndelag Sp støtter opp under Sverige og Finland sine søknader om å bli NATO-medlemmer.

På vegne av Gruppestyret i Trøndelag SP
Hallgeir Grøntvedt og Guri Heggem

Resolusjon T

Videreføring av treårig agronomutdanning

I Trøndelag fylkeskommune har vi godt etablerte agronomutdanninger ved Skjetlein videregående skole og Mære Landbruksskole. Utdanningene er også ved Øya videregående skole og Val skoler. Elevene er tre år i skole og får praktisk opplæring gjennom gårdsbruk på skolen og gjennom utplasseringer. Denne utdanningen avslutter med vitnemål som agronom i Vg3 landbruk.

Det har nå vært et forslag oppe der det foreslås at utdanningsmodellen skal endres til 2+2 år. 2 år i skole og 2 år som lærling i bedrift slik at det blir en utdanning på lik linje med andre yrkesfag der elevene går opp til fagprøve og får fagbrev.

En slik endring vil medføre at det er behov for tilgang på mange lærlingeplasser og utdanningen vil bli minst ett år lengre. Dette er endringer som ikke er ønsket fra landbruket i Trøndelag da de mener at en fagutdanning etter 2+2 modellen ikke gir den kompetansen landbruksnæringa trenger. Landbruket tror også at det store behovet for lærlingeplasser vil bli en belastning for landbruket.

Trøndelag Sp støtter derfor ikke en endring av utdanningsmodellen av landbruksutdanninga til 2+2 år.

Følgende kan vær konsekvenser av en slik endring:

Krevende å skaffe nok lærlingeplasser. I dag har de fire skolene til sammen 60 til 80 elever på Vg3 landbruk hvert år. Det vil si at det til enhver tid er behov for ca. 150 lærlingeplasser med toårige lærlingeløp. For å dekke målene i læreplanen kan det være behov for flere gårder til en lærlingeplass. Dette øker behovet for tilgang på lærlingeplasser ytterligere.

Det gis et lærlingetilskudd på ca 167000 kr for to år per lærling. Er det realistisk at gårdbrukerne med en stram økonomi har råd til å ansette en lærling da tilskuddet dekker ca. halvparten av lærlingelønna?

Dårligere utdanning for de som vil drive gård. Elvene trenger kompetanse innen økonomi og driftsledelse. Det vil bli mindre rom for dette innen en 2+2 modell. Det er foreslått å legge agronom/ driftsledelse på fagskolenivå noe som vil gjøre utdanningen for å bli bonde svært lang, totalt 5 år. De som har vokst opp på gård har ofte med seg mye praksis derifra og vil ikke ha behov for to år som lærling.

Ikke nok arbeidsplasser for fagarbeidere. 2+2 modellen utdanner fagarbeider, dvs de som skal ansettes i landbruksnæringa. Hver gård har gjerne en arbeidsplass og flere har jobb i tillegg utenom. Dette medfører at landbruket ikke har behov for mange ansatte.

Mister voksenagronom. Voksenagronomkurset er ettårig. Det er basert på læreplanen for Vg2 og Vg3. Dersom læreplanen for Vg3 går ut er det ikke lenger grunnlag for

voksenopplæringa. Dette er gjerne voksne som har mange år i yrkeslivet, men som skal ta over gård.

Naturbruksskolene som kompetansesentre svekkes. I dag fungerer skolene som viktige kompetansesentre og møtested for de grønne næringene. I et 2+2 løp vil skolene svekkes, noe som er uheldig for rollen som kompetanstilbyder til bønder og andre.

Færre vil ta agronomutdanning. Mange elever i dag tar treårig agronom og påbygg til studiekompetanse. Dette kan være ungdommer som ønsker høyere utdanning, men som i framtiden planlegger å ta over gård. Ved innføring av 2+2 modell er det en reell fare at elevene dropper to år som lærling og går rett over til påbygg. En konsekvens av dette kan være at framtidens bønder får mindre kompetanse med en 2+2 modell enn med dagens agronomutdanning.

Trøndelag Sp støtter å videreføre den treårige agronomutdanningen slik den er i dag.

Med hilsen

Kari Anita Furunes

Leder i hovedutvalg utdanning

Trøndelag fylkeskommune

Styreleder Trøndelag høyere yrkesfagskole

Steinar Aspli

Gruppeleder fylkestingsgruppa

Leder for skoleutvalget Mære
landbruksskole

Resolusjon U

Veier for vekst og utvikling i hele Trøndelag

Veien er livsnerven i et lokalsamfunn. For å opprettholde befolkningsgrunnlaget må de som bor her føle seg trygge og veiene må være farbare. Gode veier gjør hverdagen enklere, bedre og tryggere.

Trøndelag er et eksportfylke. Vi er nettopprodusent av landbruksprodukter og det eksporteres betydelige mengder med laks. Vogntog går døgnet rundt for å frakte produkter videre ut av fylket. Dette er svært belastende på fylkesveiene og det er behov for betydelig opprusting av fylkesveiene i hele fylket.

Vedlikeholdsetterslepet er estimert til 5-6 mrd. Om fylket ikke skal få et enda større etterslep må det bevilges betydelige midler til opprusting.

Gode veier må til for å sikre bo og arbeidsmarkedsregioner. Gode veier har betydning for vekst og utvikling i fremtiden.

Vi ber om at Trøndelag Senterparti og fylkesårsmøtet i Trøndelag Senterparti stiller seg bak forslage om å ta et krafttak for fylkesvegene og kreve økt vedlikehold og opprustingsmidler.

Rindal og Heim Senterparti

RESOLUSJONSFORSLAG: TRØNDELAG SENTERPARTI ÅRSMØTE 2023

Bygge nedenfra!

Rapporten fra Helsepersonellkommisjonen, *Tid for handling*, som ble presentert 2.februar 2023, understreker behovet for økt generalistkompetanse over hele landet.

Universitets- og høyskolesektorens og andre utdanningsinstitusjoners samfunnsoppdrag er å utdanne kandidater til velferdssektoren og regionalt arbeidsliv. I alle deler av landet er det et tydelig behov for lærere, sykepleiere, barnehagelærere, ingeniører og andre profesjoner med spesifikke kompetansebehov. Behovet for dyktige helsefagarbeidere, sosionomer, ernæringsfysiologer osv. blir bare enda større i tida framover, fordi befolkningsutviklingen viser tydelig at det stadig vil bli flere pasienter per helsearbeider. Tydelig satsing på økt generalistkompetanse og satsing på karrierevei *i eget yrke* er et av rapportens tydeligste forslag til tiltak.

Regjeringen har lagt klare føringer for økt satsing på fleksible utdanninger (FUT) og etter- og videreutdanninger (EVU) som legger til rette for at folk kan studere der de lever og bor. I februar 2023 ble det utlyst nærmere 200 millioner for oppbygging av fleksible og desentraliserte utdanninger. Dette er særlig med tanke på å imøtekomme behovet for økt kompetanse, både for voksne med mulighet for etter- og videreutdanning, og for unge mennesker som av ulike grunner mangler utdanning og arbeid. For å være i stand til å opprettholde velferdsstaten med trygg og god folkehelse for alle må vi løfte i flokk. Vi vet at fire av fem studenter får seg jobb og blir boende i nærheten av studiestedet etter at de er ferdig utdannet. Derfor åpner denne satsingen muligheter for å styrke regionalt arbeidsmarked sin tilgang til kompetent arbeidskraft og relevant forskning også i framtida.

Senterpartiet mener den desentraliserte strukturen innen forskning og høyere utdanning, må videreutvikles med en kontinuerlig satsing på fleksibel og desentralisert utdanning. Det er derfor viktigere enn noen gang at de mindre studiestedene opprettholdes og videreutvikles for å sikre kompetanse i alle deler av landet, både i offentlig og privat sektor.

Trøndelag Senterpartiet vil:

- Sørge for felles innsats for å styrke generalistkompetanse der vi bor
- Styrke fylkeskommunens innsats for å beholde vg-2 klasser i helse- og oppvekstfag i flest mulig kommuner
- Opprettholde de campuser og studiesteder som er etablert i dag
- Gi uttelling i finansieringssystemet for etablering av modulbaserte Mikrokurs og desentraliserte og arbeidslivsrelevante studietilbud, som for eksempel Trøndelagsmodellen
- Styrke tilbudet om fleksible desentraliserte deltidsstudier innen profesjonsstudier for lærere og sykepleiere som et ledd i rekrutteringen.

«Spillproblemer – en økende utfordring»

Spilleproblemer blant mennesker i Norge har økt betraktelig senere åra, og utgjør nå et stort samfunnsøkonomisk problem. Mennesker i alle aldre spiller bort penger med det resultat at de havner i gjeldskniper, mister bolig, ødelagt samliv, redusert psykisk helse osv. Vi er nå inne i ei tid der rentene har økt, kostnadene er økt og hvor den totale gjelda i Norge er høy. Da er det lett å søke lykke i hurtig gevinster over nett. Kyniske spilloperatører utnytter dette gjennom markedsføring og spillopplegg der følelse av lykke faktisk oppstår gjennom noen gevinster i ny og ned, nok til å få høyne innsatsen til de håpefulle. De konsekvenser dette får for Norge både samfunnsøkonomisk og sosialt er svært uheldig og en kan nok anta at den psykiske helsen for alle som blir fanget av dette blir satt på prøve. – Trøndelag Senterparti mener at en strengere lovgivning med sikte på å forby alle typer former for markedsføring av pengespill, også nettbasert, må vedtas. -Det må utredes muligheter for hvordan innbyggere i Norge kan skjermes for denne type virksomhet, og herunder må nærmere undersøkelser i forbindelse med innvilgning av usikra gjeld og lån vurderes som kriterier opp mot finansieringsforetak.

Norsk landbruk står i ei krevende tid, og bønder, store som små, ønsker seg forutsigbare og langsiktige løsninger. I over 50 år har norsk landbruk styrt etter prinsipper og et system som har endt opp der vi er i dag. At næringa trenger inntektsløft over flere år fremover er det liten tvil om, men det i seg selv skaper ikke forutsigbarhet. Bønder over hele landet trenger å se veien fremover tydelig før de våger å satse ytterligere, og unge bønder skal ikke «lokkes» inn i ei næring ved hjelp av lukrative investeringstilskudd, med det resultat å bli stående med gjeld til halsen i et helt arbeidsliv. Effektiviseringskravet som stilles overfor landbruket må bort. At landbruket selv skal redusere årsverk for å få til inntektsutjamning er både destruktivt, nedbyggende og direkte ødeleggende for norsk landbruk, og samsvarer ikke med signaler om mer bruk av beiteressurser, mer lokal foredling av råvarer, stimuli til bredere bedriftsnettverk og stimuli til økt, variert og agronomisk god jordbruksproduksjon i hele landet. Dagens system har av enkelte blitt omtalt som ren bondekannibalisme, og det er i realiteten også riktig. Når bønder må investere stort for å produsere vesentlig mer for bare å oppnå samme inntekt som for noen år siden, tvinges bonden til å løpe fortere og fortere. Gårdagens «store» bonde er liten i dag, og dagens «store bonde» er liten i morgen. Det er behov for alle bøndene som er igjen i landet vårt i dag. Med et skrikende matbehov globalt er norsk landbruk forpliktet i et humant menneskesyn å bidra med bærekraftig og «ren» mat til Norges innbyggere fremfor å importere mat fra land som trenger det selv.

Trøndelag Senterparti mener at dagens effektiviseringskrav overfor norsk landbruk må bort.

Trøndelag Senterparti mener at norsk landbruksproduksjon må baseres på lokale forutsetninger og forhold, og gårdens ressursgrunnlag.

Trøndelag Senterparti mener at norsk landbruk må reguleres i enda større grad for å hindre overinvesteringer, overproduksjon med det formål å gi forutsigbare prognoser for alle produksjoner. Tilskudd må i den forbindelse spisses mot hva vi ønsker av produksjon i de ulike deler av landet mht geografi, demografi, kortreist produksjon og bærekraftig utvikling.

Resolusjon til årsmøtet i Trøndelag Senterparti

Regjeringa må få nasjonal kontroll på strømprisene

Dagens strømmarked gir i praksis tyske strømpriser i Norge. Det er i strid med Hurdalsplattformens intensjon om stabile, forutsigbare og konkurransedyktige strømpriser, samt at Norge skal beholde suveren norsk kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge.

De høye strømprisene i Sør-Norge medvirker til en svært høy prisstigning. Denne ekstraordinære, økonomiske belastningen for næringslivet, husholdningene og det offentlige, er den viktigste grunnen til at regjeringa mister oppslutning. Konsekvensen er også at det kommende lønnsoppgjøret blir krevende for å sikre lønsmottakernes kjøpekraft.

EU-landene utvikler et stadig mer sammenvevd strømmarked og bygger ned konvensjonell produksjonskapasitet (eks. kullkraft) som del av den grønne omstillingen. Samtidig øker underskuddet av fornybar og regulerbar strømproduksjon. Denne utviklingen, som nå går raskt på grunn av sterk offentlig stimulans, vil øke verdien av vannet i våre magasiner ytterligere og gi høyere strømpriser. Europas strømmarked vil måtte reformeres for å ivareta de ulike EU-nasjonenes interesser. Dette er et langsiktig og omfattende arbeid som Norges regjering snarest må engasjere seg i for å ivareta våre nasjonale interesser. Vi har et vannkraftsystem hvor forsyningssikkerheten (magasinutfyllingen) bestemmes av naturen. Dette er helt annet kraftsystem enn det kontinentale Europa har. De har et system som er basert på termisk kraft (fossilt eller kjernekraft) og som er under nedbygging.

Våre likestrømkabler til Danmark/Tyskland/Nederland og England har fått konsesjon for kraftutveksling og ikke krafteksport. Kraftflyten på likestrømkablene er styrbar i mengde og retning. Innenfor de tekniske begrensningene på kablene og tilførselsnettene på land praktiseres det i dag et markedsbasert prissystem i henhold til EUs grensehandelsforordning og tilhørende regler som bestemmer hvilken vei strømmen går. Dette medvirker til tømming av norske vannmagasiner og driver opp strømprisene våre. Systemet må endres!

Regjeringa må sikre at kraftutveksling gjennom likestrømkablene skjer ved at Norge primært bistår med «effektstøtte» til Europa i perioder hvor Europa har høge priser og lav tilgang på regulerkraft, f.eks. som følge av lav vindkraftproduksjon. Det er et økende behov for dette. Som del av en systemendring skal det ikke tillates netto energiekspport (effekt x tid) i en gitt tidsperiode (minimumsperiode er én uke) når våre vannkraftmagasiner er under et gitt nivå (eks. median jf. NVE sin statistikk) og den hydrologiske situasjonen tilsier svakt tilsig. I perioder med høyt tilsig (eks. vårløsning eller forventet flom) kan dette prinsippet fravikes.

Dette gjelder spesielt det viktige NO2-prisområdet (Sørlandet) som alle likestrømkablene går ut fra. Statnett må fastsette grenser for handlingskapasitet time for time for kraftutvekslingen gjennom likestrømkablene som ivaretar dette prinsippet. Statnett skal, som i dag, administrere kjøp og salg av strøm gjennom kablene. Regjeringa må straks gi Statnett SF, et statsforetak eid av Olje- og energidepartementet, et oppdrag med å iverksette denne prinsipielle bruken av likestrømkablene og få på plass et operasjonelt regelverk i samarbeid med sine internasjonale partnere. Dette må meddeles EU-kommisjonen og den britiske regjeringa.

Balansert utnyttelse av norske vannmagasiner, slik at Norge kan levere effekt når det trengs, er i alle lands interesse. Konsekvensen av denne systemendringen er at vi styrker vår forsyningssikkerhet og unngår omfattende nedtapping fra lave magasin høyder, noe som vil innebære stort tap av virkningsgrad. Norske sluttbrukere av strøm vil med dette få mer stabile, forutsigbare og konkurransedyktige strømpriser.

For videre å sikre en strømpris som på kort sikt ivaretar Senterpartiets mål om stabile, forutsigbare og konkurransedyktige priser, må det også foretas en nedskrivning av strømprisene over statsbudsjettet med 100 pst. for strømpriser over 70 øre/kWh til samtlige strømforbrukere i Norge. I realiteten en makspris på 70 øre.

Senterpartiet vil ha:

- Suveren norsk kontroll over naturressursen vannkraft
- Stabile strømpriser i Norge
- Forutsigbare strømpriser
- Konkurransedyktige strømpriser

Resolusjon fra Indre Fosen Senterparti

2

Fosen-dommen.

11 oktober 2021 slo en enstemmig Høyesterett i storkammer fast at konsesjonen til utbygging og drift av Roan vindkraftverk og Storheia vindkraftverk, og ekspropriasjonstillatelsen av områdene til utbygginga, som ugyldig.

Det var energimyndighetene ved Olje og energidepartementet som i sin tid ga konsesjon og ekspropriasjonstillatelse, som høyesterett til slutt erklærte ugyldig. Høyesterett viste til at menneskerettighetene ble brutt ved å tillate en utbygging av disse områdene til vindkraft.

Det er gått 1 år og 4 måneder siden Norges øverste domstol avsa dommen, men lite har skjedd etter dette. Myndighetene har ennå ikke iverksatt nødvendige tiltak for å avslutte det pågående menneskerettighetsbruddet. Saken ruller og går i media, og snart har de fleste med beslutningsmyndighet besøkt vindparkene, uten at noen beslutninger har blitt fattet.

Høyesterett er landets øverste domstol, og påser at alle personer og instanser innenfor Norges grenser respekterer og følger våre lover. Det er en sikkerhet for alle at maktfordelingsprinsippet fungerer som det skal. Hvis maktfordelingen svekkes er vi sterkt bekymret for rettsikkerheten for oss som borgere i Norge. I Fosen-saken oppfatter vi at det fortsatt ikke er kommet til noen nødvendige avklaringer i henhold til domsavsigelsen i Høyesterett.

Kommuner og næringsliv på Fosen kommer i en krevende situasjon så lenge vindmøllenes framtid ikke er avklart. Det bygges kraftoverføringslinjer og annen infrastruktur knyttet til vindmøllene, og det planlegges industrisatsninger basert på forventet tilgjengelighet på kraft i nærområdet. Strømprisene og kraftsituasjonen både regionalt og nasjonalt krever også at det snart kommer en avklaring på hvordan Fosen-dommen skal følges opp. Og ikke minst er det viktig at de nødvendige avklaringer ivaretar menneskerettighetene, og samene på Fosen sin rett til kulturutøvelse.

Trøndelag Sp forventer at dommen følges opp og gir utslag i en løsning innen kort tid.

Resolusjon **Æ**

Fra

Anita Ravlo Sand, ordfører Levanger

Ida Stuberg, ordfører Inderøy

Pål Sverre Fikse, ordfører Verdal

Arnt Einar Bardal, ordfører Snåsa

Anne Berit Lein, ordfører Steinkjer

Bedre finansiering av flercampusuniversitet og høyskoler for å sikre høy faglig aktivitet på alle studiesteder

Nord Universitet er et flercampusuniversitet som i Trøndelag har campuser i Namsos, Steinkjer, Levanger og Stjørdal. Tilbudet ved Nord universitet har svært stor betydning for nordre del av Trøndelag, både for næringslivet og for offentlige aktører. Senterpartiet vil styrke flercampusuniversiteter og høyskoler da de har en avgjørende betydning for samfunns- og næringsutvikling i hele landet, attraktivitet, rekruttering og bærekraft.

I Hurdalsplattformen understreker regjeringen at den vil stille tydeligere nasjonale krav til universitet og høyskoler om geografisk nærvær for å møte regionale kunnskaps- og kompetansebehov.

Flercampusuniversitet og -høyskoler skal sikre god tilgang til forskningsbasert utdanning av høy kvalitet i hele landet og gi større deler av arbeidslivet bedre tilgang til kunnskapsmiljøer.

Nye utredninger understreker at tilgang til høyere utdanning og forskning gjennom regionalt nærvær av fullverdige høyere utdanningsinstitusjoner, er avgjørende for å styrke grunnlaget for levende og bærekraftige lokalsamfunn (NOU 2020: 12; NOU 2020: 15).

Lokalisering av høyere utdanningstilbud har stor innvirkning på hvor i landet kandidatene går ut i arbeidslivet.

Regionalt nærvær gjennom eksisterende flercampusorganisering er viktige for å nå nasjonale målsetninger. Det er mange bransjer og aktører som etterspør et godt og fleksibelt etter- og videreutdanningstilbud i regionen. De etablerte campusene er svært viktig for både næringsliv og offentlig forvaltning i regionen med tanke på å utdanne, rekruttere og beholde arbeidstakere.

Regjeringen gjennomgår nå finansieringssystemet for universitet og høyskoler, blant annet med sikte på å kompensere merkostnader for flercampusinstitusjoner. Vi forventer at politiske ambisjoner følges opp gjennom en ny finansieringsmodell som setter flercampusinstitusjonene i stand til å sikre tilgang til et bredt utdanningstilbud uavhengig av hvor i landet man bor, imøtekomme nasjonale kvalitetskrav og gi tilgang til kompetanse og kunnskap som legger til rette for forskningsbasert innovasjon og verdiskapning gjennom lokale samarbeidsprosjekter.

Trøndelag Senterpartiet vil:

- At ny finansieringsmodell sikrer høyere utdanning og forskning i distriktene.

Norge bør satse på kjernekraft!

Vi er fortsatt i en situasjon i Europa der mange land sliter med en feilet energipolitikk, lite eller ingen energisikkerhet, de er under stadig press – det har blitt verre fra i fjor. Gassprisene er økt dels som følge av krigen i Ukraina og sanksjonene mot Russland. All energi er blitt dyrere. Samtidig har situasjonen med strømkablene til Europa forverret prisene på strøm betraktelig i forhold til bare ett til to år siden. Det har blitt strømprisrekord på strømprisrekord det siste året.

Det er kjent at store land industriland som Tyskland har ført en svært dårlig politikk med stenging av kjernekraftverk tross stort behov for stabil tilførsel av strøm. Dette i en situasjon med angrepskrig og samtidig en økonomisk krig mellom to blokker der den ene siden bruker energi som våpen. Dette påvirker oss. Andre land har vært klokere og har satset på kjernekraft.

Kjernekraft er en moden teknologi, og har vist seg som en pålitelig, sikker og ikke minst miljøvennlig måte å produsere strøm på.

I motsetning til sol- og vindkraft så skaper kjernekraft enorme mengder varme. Denne utslippsfrie varmen kan brukes til fjernvarme i husholdninger, oljeraffinerier, hydrogenproduksjon, stål- og glassproduksjon.

Noen tror at jo mer væravhengig sol- og vindkraft vi bygger ut, desto enklere blir det. I realiteten er det motsatt. Se for eksempel til Tyskland hvor kullkraftverkene fyres opp igjen og det diskuteres store utbygginger av gasskraft for å tette hullene til sol- og vindkraft.

Norge er heldigvis i den situasjonen at det er svært gode geologiske forhold for kjernekraft. Vi har lang erfaring og høy kompetanse med å drifte avanserte anlegg fra petroleumsvirksomheten.

Tidligere initiativ for kjernekraft i Norge har blitt slått ned fra politisk hold. Nå ser vi derimot et stemningsskifte i folkeopinionen, og det er bare et spørsmål om tid før dette smitter over til politisk hold. Det er ingen naturlov som tilsier at det ikke skal være kjernekraft i Norge, snarere tvert imot.

Senterpartiet vil:

Senterpartiet er opptatt av energiberedskap, sikkerhet, lave strømpriser. Derfor vil Senterpartiet utrede mulighetene for bygging av kjernekraftverk i Norge.

Vi har teknologien og kompetansen i Norge til å gi oss en sikker produksjon av strøm, av en teknologi som langt sikrere enn det alle mytene tilsier.

Dette er spesielt viktig nå som vi er inne i en langvarig krig i Europa der energi aktivt brukes som et økonomisk våpen imens det er skrikende mangel på energi.

Kjernekraft er ikke billig, det er en investering for fremtiden, og slike investeringer har Norge gjort før. Det er ingen grunn til at Senterpartiet ikke skal si ja til kjernekraft i Norge. Satser vi ikke på kjernekraft kan vi like godt kappe av oss begge beina i klimakampen.

Resolusjon Å 1

Ja til lagring av brukt kjernekraftbrensel i Trøndelag!

(Gjøran Moen)

Hva skjer hvis et stort lager av kjernekraftavfall lagret i fjellet under huset ditt begynner å lekke?

Hva hvis du fortsetter å bo i huset ditt resten av livet?

Og hva hvis du dyrker all maten du spiser i hagen din?

Det ville Finland finne ut av. Og det gjorde de, for 14(!) år siden.

Finland har per i dag 5 kjernekraftverk, og disse har i årenes løp produsert store mengder radioaktivt avfall.

Dette ønsker Finland en lagringsløsning på. Planen er i overkant av 60km tunneller under bakken hvor det i løpet av 100 år skal lagres 6500 tonn uran. Alt innkapslet i tette beholdere. Deretter skal inngangen støpes igjen med betong. Dette skal etter planen stå slik i 100 000 år.

Men hva hvis noe skjer om 1000 år? En ny istid? Et jordskjelv? Dette fant de ut av i denne studien for 14 år siden. Og hva var svaret? I et worst case scenario hvor beholderne begynte å lekke og lekkasjen havnet i drikkevannet og videre i lokal fauna og jordsmonn. Dersom noen i framtiden bodde på toppen av dette, oppholder seg hele livet på det mest kontaminerte området, dyrker maten sin der og drikker fra den lokale vannkilden. Hvor stor ville den økte årlige stråleeksponeringen være for vedkommende?

0,00018mSv. En gjennomsnittlig banan inneholder 0,00009mSv. Enkel matte tilsier da altså at den økte årlige eksponeringen i skrekkeksempelen over tilsvarer å spise 2 bananer per år.

Vi ligger 14 år bak Finland, men Trøndelag kan fortsatt være først ute i Norge. Først ute med å utrede mulige lokasjoner for lagring og som et resultat være førstevalget for framtidige aktører som ønsker å etablere kjernekraftverk. Slik kan Trøndelag bli Norges framtidige batteri hvor uante muligheter vil åpne seg for ny industri samt gi billig strøm til innbyggere og eksisterende næring i all overskuelig fremtid. Og det uten å ødelegge et eneste uberørt naturområde. Det er god klimapolitikk. Det er god Miljøpolitikk. Det er god energipolitikk. Det er god økonomisk politikk. Det er god distriktpolitikk. Det er god SP-politikk!

Trøndelag Senterparti går foran i arbeidet mot en landbasert, trygg, klima- og miljøvennlig energiproduksjon, med stor produksjonskapasitet uansett vær, og ønsker at Trøndelag skal være det naturlige valget når framtidig kjernekraft skal etableres.

Resolusjon Å2

Lottebegrepet er utdatert, men konseptet er perfekt egnet for dagens sikkerhetssituasjon

(Gjøran Moen)

Siden 1928, nesten 100 år før allmenn verneplikt ble innført, har Norges Lotteforbund vært en organisasjon som har fylt et behov. Noen damer ville stille opp i forsvar av landet sitt, selv om plikten ikke var lovpålagt for dem og de av ulike årsaker ikke hadde valgt frivillig førstegangstjeneste i ungdommen.

For disse har Lotteforbundet tilbudt en vei inn i forsvaret og Heimevernet som ellers ville vært stengt for bortimot halve befolkningen. Denne veien er Lotteforbundets Grunnleggende Soldatkurs. Gjennom en avtale med Heimevernet kan lotter som har fullført dette kurset bidra i forsvaret av Norge gjennom heimevernet samt delta på Heimevernets egne kursrekker for å ytterligere bygge kompetanse i soldatfaget.

I dag tilbys lottekursene til begge kjønn. Samtidig har andelen i vernepliktig alder som gjennomfører førstegangstjenesten sunket betraktelig. For å sikre volum i en krisetid er Lotteforbundets grunnleggende kurs en nær perfekt løsning. Men, begrepet Lotte er nok ikke helt egnet for å tiltrekke seg forsvarsvillige uavhengig av kjønn.

Lotteforbundet bør sikres økte midler for å kunne øke kurstilbudet og bevisstheten i befolkningen om grunnleggende soldatkurs. En revurdering av om ordet Lotte kan erstattes med et mer kjønnsnøytralt begrep vil være et av flere steg som vil kunne gjøre foreningen relevant for langt flere. Slik vil forbundet kunne bidra til økt robusthet i det norske totalforsvaret ved at flere gjennomfører grunnleggende soldatkurs og blir del av en mer gripbar reserve i krisetider.

Resolusjon Å3

Mindre skjerm, men mer digital kompetanse i skolen

(Gjøran Moen)

Skjermbruken i skolen og samfunnet forøvrig øker. Konsekvensene av dette vet vi lite om, men foreløpige studier viser at konsekvensene i allefall ikke er utelukkende positive.

Et gjentagende argument er at økt tilgang til skjerm er essensielt for elevens utvikling innen digital kompetanse. Dette er en myte. Digital kompetanse handler lite om evnen til å se på skjerm over tid og alt om hvordan den digitale verden fungerer på et sosialt og teknisk nivå. Den som lærer om dette på universitetsnivå lærer fortsatt om dette i stor grad gjennom bøker av papir. Fortsatt leveres eksamen i programmering ofte på papir. At grunnskoleelever skal behøve tilgang til mye skjermtid for å lære grunnleggende digital kompetanse fremstår i lys av dette som usannsynlig.

Organisert skjermbruk i skoletiden må reduseres. Tilsvarende må faktisk undervisning i digital kompetanse økes i alle nivå av den offentlige skolen for å forberede elever på den digitale alderen de skal leve sine liv i.

Resolusjon Å4

Beklage menneskerettighetsbrudd på Fosen

Høyesterett i storkammer fant 11. Oktober 2021 OEDs vedtak om konsesjon for to vindkraftverk på Fosen for ugyldig. Da var begge disse to vindkraftverkene ferdig bygd, til tross for at reindriftssamene hadde løftet saken til domstolen.

For høyesteretten ble det særlig viktig å avklare om utbyggingen krenker reineiernes rettigheter etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27. Dette er den sentrale internasjonale menneskerettighetsbestemmelsen om urfolks rettigheter. I denne står det at minoriteter skal sikres retten til blant annet å utøve sin kultur, som omfatter tradisjonell næringsvirksomhet, som reindrift. SP er inkorporert i menneskerettsloven, og har forrang fremfor annen norsk lovgivning ved regelkonflikt.

Høyesterettsdommen sier at reindrift er en form for vernet kulturutøvelse. Videre sier den at vinterbeiteområdene ved Storheia og Roan i praksis er tapt for reindriften, og at utbyggingen derfor vil true reindriftnæringens eksistens på Fosen hvis ikke kompensierende tiltak settes inn. Og dermed slår høyesterett fast at konsesjonsvedtaket er ugyldig. Det som er særlig viktig å trekke frem i denne saken er at høyesterett sier at det kan foretas en avveining hvis rettighetene etter SP 27 står mot andre grunnleggende rettigheter, f.eks retten til miljø. Men i dette tilfellet var det ikke tale om en kollisjon mellom to grunnleggende rettigheter, fordi det før utbyggingen fantes andre utbyggingsalternativer som kunne ivarettatt miljøhensyn på en annen måte.

Trøndelag Senterpartiet erkjenner at det pågår et menneskerettighetsbrudd i Trøndelag, så lenge de negative effektene for reindriften er der. Trøndelag Senterparti finner det oppsiktsvekkende at vindkraftanleggets drift har pågått uendret i mer enn et år. Trøndelag Senterparti vil følge opp høyesterettsdommen, og jobbe for at staten følger opp sin reparasjonsplikt og forpliktelse til å gi adgang til effektive rettsmidler.

Resolusjon Å5

Helseplikt-hva er det?

Kommunene har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og velferdstjenester til alle innbyggere. Mens staten har ansvar for å sikre like rammevilkår gjennom regelverk og økonomiske rammer. Stadig flere, uavhengig av alder og kjønn, mottar helse og velferdstjenester både fra kommuner og stat. For å imøtekomme disse behovene må man tørre å tenke nye tanker. Vi kan ikke bare stole på de frivillige, det offentlige fra stat til kommunalt nivå må tenke nytt.

I rapporten NOU 2023:4 fra helsepersonell kommisjonen ledet av Gunnar Bovim omtales "helseplikt" for verneplikt. Verneplikt i forsvaret kjenner de fleste til hvordan organiseres, av landets ca 60 000 ungdommer i hvert årskull kalles ca 22 000 inn til sesjon, av disse trenger forsvaret ca 10 000 for å tjenestegjøre til å verne landet vårt.

Dette er ikke en ny tanke, allerede i 2012 lanserte Gunnar Bovim, da administrerende direktør for Helse-Midt, forslag om sosial verneplikt. Han argumenterte med at det ville gitt alle unge mennesker yrkesfaglig innsikt og modning. Han argumenterte også da at dette ville være en måte å møte antallet eldre som trenger hjelp i fremtiden. Den gang var ikke vi moden for disse tanker. SP i Melhus mener at det har skjedd mye siden da, og at det på ny er riktig å se på dette.

Melhus SP ser på "helseplikt" som noe som vil ha positive innvirkninger på flere ting:

- Det vil gi flere hender inn i helsevesenet.
- Dette kan bli en positiv erfaring å ta med seg videre i voksenlivet.
- Hvis verneplikten øremerkes til helse- og velferdstjenester i kommunene, så vil mange flere få en forståelse for hvilke behov det er i kommunen.
- Dette kan gi mer respekt til helse- og velferdssektoren, blant den generelle befolkning.
- Dette kan bidra for å utdanne, rekruttere og beholde kvalifisert personell i helse- og omsorgstjenestene, på kort og lang sikt.

Resolusjon Å6

Språkleg rettferd i skulen

Kunnskapsminister Tonje Brenna kjem snart med framlegg til ny opplæringslov til Stortinget. Trøndelag Senterparti vil ha ei opplæringslov som sikrar nynorskelevane ein nynorsk kvardag!

I dag sit nynorskelevar i klasserommet med skriveprogram som gir dei raude strekar under ord dei skriv rett, appar som ikkje finst på nynorsk og andre verktøy som gjer at lese- og skriveopplæringa deira blir meir mangelfull og langt dårlegare enn den opplæringa jamnaldringane som skriv bokmål får. Mangelen på nynorsk i det digitale klasserommet skadar ikkje berre nynorskelevane, men det stikk også kjeppar i hjula for sidemålsundersvisninga til bokmåselevane.

Læremiddel er i dag omfatta av det såkalla parallellitetskravet om at dei må finnast på både nynorsk og bokmål, til same tid og pris. Når det blir så mange digitale element i tillegg til den trykte læreboka må ny opplæringslov henge med i skulekvardagen. Kravet til kva som skal vere på nynorsk må også gjelde dei læringsressursane og verktøya som faktisk blir brukte.

I den nye opplæringslova må definisjonen av læremiddel også femne om læringsressursar. Parallellitetskravet må gjelde for alle digitale og ikkje-digitale læringsressursar og verktøy som er laga for eller blir brukte i opplæringssiktemål. Skriveprogram som skal brukast i norsk skule, må støtte både nynorsk og bokmål utan atterhald.

Elevane våre fortener språkleg rettferd!

Trøndelag Senterparti meiner:

- Definisjonen av læremiddel må femne om læringsressursar.
- Parallellitetskravet må gjelde for alle digitale og ikkje-digitale læringsressursar og verktøy som er laga for eller blir brukte i opplæringssiktemål.
- Skriveprogram som blir brukte i skulen, må stø både nynorsk og bokmål.